

стійна помісна церква де-факто. Духовні та культур. здобутки М.д. стали підґрунтям для нац.-визвольної боротьби укр. народу. Досвід церк. самостійності та впорядкованості є одним з чинників руху за автокефалію Укр. православія.

ГС

**Модернізм релігійний** (від франц. *moderne* — сучасний) — осучаснення, оновлення реліг. феномена в цілому чи окремих його сторін у зв'язку із змінами в житті людства або певного народу, нації, д-ви. М.р. — спосіб та засіб пристосування цього комплексу до сучасності. Завжди взаємодіє з традиціоналізмом. Приклад М.р. продемонструвала Рим.-катол. церква у 2-й пол. 20 ст. Проголосивши політику аджорнаменту, вона офіційно визнала, що пристосування в проповіді Слова Божого є законом діяльності церкви, й здійснила осучаснення своїх теолог. засад, соціальної доктрини, структури і культу. Нині М.р. вносить істотні корективи до соціальних та моральних доктрин церкви, нерідко призводить до конфліктів у реліг. середовищі, появи нових конфесій та віровчень. Складні проблеми щодо М.р. постають нині перед сакральним комплексом України, в якій відбувається реліг. відродження всієї її духовної культури. Конфесії вирішують питання, як найкраще пристосуватися до умов, коли в суверенній Україні після довголіття реліг. несвободи формуються незалежна держава і вільна церква.

СуВ, НМ.

**Мойсеїв Закон** — див. П'ятикнижжя Мойсея.

**Мойсей, Моше** — згідно з вченням іудаїзму пророк і засновник євр. релігії, який під керівництвом Бога Яхве вивів давніх євреїв з єгип. полону в Ханаан, одержав від нього на г. Синай скрижалі з 10 заповідями, написав П'ятикнижжя (Тору) і встановив культ Яхве. Протягом всього свого життя М. перебував у постійному контакті з Богом і був єдиною людиною, яка його бачила. Бібл. біографія М. переповнена описанням чудес, які він творив. Проте істор. наука на сьогодні не має матеріалів, які доводили

б існування М., перебування давніх євреїв у Єгипті і масовий вихід їх звідти.

КА

**Мокоша** — старод. жіноче божество у східнослов. міфології. Входила до давньоруського пантеону, її ідол стояв у Києві разом з ідолом Перуна та ін. богів. З поширенням православ'я образ М. злився з образом Параскеви-П'ятниці.

ГС

**Молебень** — одне з церк. богослужінь, змістом якого є подячна чи прохальна молитва з приводу подій чи потреб сусп. або приватного життя. Розрізняють М. заг. (колективні), що здійснюються в храмі (перед чи після літургії, після ранкової чи вечірньої служб) і приватні, що можуть відбуватися і в житлах парафіян. Заг. М., в свою чергу, поділяються на М. в храмові свята, М. з нагоди великих держ. подій, М. з приводу сусп. чи стихійних негараздів. Чинопослідування М. викладені в «Книзі молебних співів» та Трєбниках.

СО

**Молитва** — 1) звернення священика або самого віруючого до Бога, ін. надприродних сил або ж святих з проханням про дарування всіляких благ, заступництва і відвернення зла. Вітовки молитви знаходяться в глибокій давнині й спираються на віру в магічну здатність слова впливати на надприродні сили, привертати їх до себе. М. — невід'ємна частина реліг. культу в буддизмі, іудаїзмі, християнстві, ісламі; 2) канонізований текст подібного звернення або ж вільна імпровізація віруючих у спілкуванні із надприродним. М. є дієвим засобом емоційно-психол. впливу на віруючих, самогенерування і відтворення релігійності.

БюВ

**Молитва в християнстві** — центр. елемент культу, що забезпечує сходження від зовн. (мирської) до внутр. людини, а відтак — її спасіння. Як засіб особистого врятування, М. в х. розглядається богословами в ролі найважливішої христ. чесноти. Вище молитви як чесноти Отці церкви ставлять лише любов. Це на тій підставі, що молитва — чеснота особиста, а любов — всеосяж-